

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՌԱԾՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս քաղաքի մուտքը արդիւնաւ չէ, ամբողջ 14րդ շրջանի (980 զոտոս.—99 մայիս) բաժնորդագրին է 20 Փր. կանխիկ...

ԺԴ՝ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 56

1899 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22
1899 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 10 (Հ. Տ.)

ՁԱՐԵՐԵՐԹԻ

Կը հրատարակուի Ք. և Շրթ. օրեր

ԳՆԱԾԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեւում է կոմսսամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ դրը 1 սանդղակարժէ. 1 դրամ դրը 2 սանդղակ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ՅՈՎԱՆԴԱՅԻՆՔԻՒՆ

Ֆրանսական Հանրապետութեան Յոր Նախագահը.— Գլխադաշնիս հետ.— Հայերի Հնգկատան.— Հայերի Գլխադաշնիս.— Նոր հրատարակութիւններ.— Թիւրքիական լուրեր.— Ֆրանսիական արտաքին քաղաքականութիւնը.— Ներքին լուրեր.— Արտասահմանի լուրեր.— Ծանուցումներ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Անցած շաբաթ օր Ազգային ժողովը գումարուեցաւ վերստին մէջ և 824 քուէարկուեցին 483ի քուէովը Նախագահ ընտրուեցաւ Տ. ԼՈՒԿԷ, որ Ծերակոյտ ժողովի ատենապետն էր:

Տ. Լուկէ ծնած է Մարսան (Մոնթելիմարի շրջանակին մէջ), 1838 թ. Կոնստանտինոպոլ քաղաքի 31 թ. Ուրեմի 61 տարեկան է հիմա: Արհեստով փաստաբան էր: Ունի 2 մանչ տղայ, որոնց մին, 25 տարեկան, փաստաբան է այժմ փարիզի մէջ: Իսկ միւսը դեռ հազիւ 6 տարեկան կայ: Ունի նաև մի աղջիկ որ ամուսնացած է:

Լուկէի ընտրութիւնը՝ որովհետև իր անունի վրայ ինչպէս յառաջդիմական հանրապետականները նոյնպէս և արմատականներն ու ընկերավարականները միացած էին, կասկած արթնացուց խումբ մը մարդերի սրտին մէջ թէ Տ. Լուկէ տրէֆլիսեաններին կողմը պիտի բռնէ. ուստի ընտրութիւնէն յետոյ, այդ խումբի կողմէն ցոյցեր եղան թէ՛ վերստին և թէ՛ փարիզի մէջ: Ասոնք կը պնդեն թէ Հանրապետութեան Նախագահը պէտք է ուղղակի ժողովրդէն ընտրուի և ոչ թէ երեսփոխաններէն և ծերակոյտականներէն: Բայց կառավարութիւնը փութաց պէտք եղած միջոցները ձեռք առնել, հանդարտեցունելու համար փողոցներին մէջ սկսած ցոյցերը. և նոր Նախագահի պատգամագիրն ալ որ և՛ իսկ կարգաւորեցաւ Երեսփոխանական և Ծերակոյտ ժողովներին մէջ, ցոյց կուտայ որ նոր Նախագահը ազգային բանակի պատուին անտարբեր մէկը չէ:

Ամեն երկրի վեհապետներէն շնորհաւորական հեռագիրներ սկսած են գալ Տ. Լուկէին և օտար լրագրողներն ալ գովեստով կը ներկայացունեն Փր. Բանասկան ազգի իմաստութիւնն ու Սահմանադրութեան յարմարութիւնն:

Ներք օր 48 ժամ չտեւած, օրինաւորապէս ընտրուած մի նոր Նախագահ կըրցաւ ունենալ ազգը, նոյն իսկ երբ ներկայ տաղանդաւոր կացութեան մէջ կը գտնուէր, տրէֆլիսեան խնդրին պատճառով ներքին երկպառակութիւնների մատնուած:

Նախարարապետ Տ. Շարլըմիւրի, որ հանդուցեալ Նախագահէն ընտրուած էր, Սահմանադրութեան համաձայն իր պաշտօնակիցներով մէկ տեղ հրաժարականը տուաւ նորընտիր Նախագահ Տ. Լուկէին, որ սակայն վերահաստատեց զիրենք իրենց պաշտօնի մէջ: Ասով Տ. Լուկէ մի ապագայ ալ տուած եղաւ թէ տրէֆլիսեան խնդրին մէջ համաձայն է կառավարութեան որ վճարին լրացած ժողովի եղեռնադատ ատենին ձեռքէն վերաքննութեան խնդրին առնուելով, ամբողջ վճարին լրացածներին համաձայն ժողովի քննութեան ընթացքին կըլ տալու համար Երեսփոխանական ժողովի քուէն ստանալու յաջողեցաւ վերջերս, որովհետև կասկածներ ըսկսած էին ծաղիլ թէ տրէֆլիսեաններին կողմէն ճիշդ ազգեցութիւններ կրնան ծանրանալ վերաքննիչ ատենին եղեռնադատ ատենին վրայ:

ԳԻՒՂԱՅԻՒՍ ՀԵՏ

(Շար. 53րդ քուէն)

Մեր հայրենակիցներէ շատեր կը կարծեն թէ ուսանող ըլլալը աղքատութենէն բարեկեցիկ վիճակի մէջ մտնել ըսել է. զո օրինակ, ճաշակով հագուելով օրուան մի մասը համալսարանի գեղեցիկ և մաքուր շէնքերին մէջ մնալ, պատուաւոր դասատուներին և դասատուներին կամ հարուստ երիտասարդներին և երիտասարդուհիներին հետ ժուռ գալ կամ զբօսնուլ ու ամենքէն ալ այնպէս մատնանիլ ըլլալ թէ այդ Պր. Էփրիմովսեանի առաջնակարգ վկայականները վաղուց արդէն ստացած կըլլար եթէ արտաքին հոգեւրը չյետաձգէին զինքը այս օրերին: Եւ ինչ որ աւելի ծանր է, երբ հազիւ հազոտքերին դպրոցի մը չէմքէն ներս կը դնեն, կը զօն իրենց հայրենակիցներէն ստանալ միմիայն այնպիսի նամակներ, որոնց մէջ 10, 20, 30, 40 և 50 տողարներ (100 և 150 կալիլը իրենք ալ գիտեն թէ իսկ

զանոցի մէջ փակուելու արժանի կընէ զիրենք) money order ներփակուած տեսնեն իրենց հասցեով և այն ալ «Իր մեծագոտութիւնը իբրեւ շնորհ իր հայրենակցին, թող բարեհաճի ընդունիլ այդ չնչին նպաստը» ի պէտս իւր այն վսեմ գաղափարներին, որով Հայն ու հայ աշխարհը գիտական աշխարհի առջև համբաւաւոր ընելու կը ձգտի» և այլն խօսքերով: Բայց երբ երկու օր յետոյ տեսնէ թէ իրական կեանքը իր երևակայածէն տարբեր է — գիշերները անքուն մնալ, սենեակի ցրտութենէն անկողնոյ մէջ կատուի պէս կծկուիլ, անհամ հաց ու ջրէն զատ ուրիշ բանի չակնկալել (այս տողերը գրողին ամիսներ պատահած են, որ հաց ու ջրէն զատ ուրիշ բանի վրայ մտածելը ժամանակի կորուստ կը համարէր), երեսի գոյնը ճգնաւորի երեսի գոյնէն չի զանազանիլ և կոնակը առանց մաքուր շապիկի և ոտքը առանց դուլպայի մնալ և այլն —, երբ այսպիսի և այլններ կը հանդիպին, որոնց յաղթելու համար, երկաթի նման զօրաւոր կաւը ունենալու է, այդ ժամանակ կը լսես որ օրական 10 ժամ ազտութեամբ գործերի մէջ աշխատելով, շաբաթը 5 էն 7½ տողարի վճարք մը ստանալէն այնքան գոհ կըլլան որ ուրիշ բանի վրայ խորհելը ցնորք կը համարեն:

Բայց որովհետև Պր. Գ. Կան հարկերին տասը բացառութիւն կազմող երիտասարդներէն է, իբրեւ օրինակ իր հիւանդի կամքը երեան հանելու համար, եւ կը լսեմ, թո՛ղ ինք խօսի. «... Երկրագործական գոյէճ. 10 հոկտեմբեր 1898:

Միտքով իմ. Սեպտ. 5ին մեկնեցայ ... էն և նոյն օր եկայ ... Նահանգի երկրագործական դպրոցը, Նախագահին անձամբ զիմեով պատասխանատուացալ թէ «ծնողքս ու ես Նահանգին քաղաքացի չըլլալու համար, չկրնար ընդունիլ զին» Նահանգին ու դպրոցին օրէնքը այդպէս կը տրամադրէ:

Գիշ մ'ատեն ևս խօսակցելէ վերջ, հնարք մը գտնելու համար իր բարեացակամ վերջին խորհուրդը խնդրեցին Գիշ մը մտածելէ վերջը, առաջարկեց ինծի որ դպրոցի խնամակալին զիմեմ նամակով մը. թերեւս առանց իբր բացառութիւն կարգադրութիւն մ'ընեն ինձ համար:

Նոյն օրը խնամակալին հետեւեալ ի.

մաստով նամակ մը ուղղեցի. «Երբեք տասարդի մը, որոյ միակ փափաքը կը թուի ինչ ստանալ է այս օտար հողին վրայ, քաղաքացի չըլլալու համար անտարբեր պիտի գտնուի քաղաքի իր այս խնդրանքին ու ջանքերուն առջև»:

Այսպէս և այնպէս, ըսին որ «ալ ընդունուած են», Եւ ճիշդ այդ ատենն էր որ ձեզի նամակ գրեցի:

Սեպտ. 19ին գոյէճը վերաբացուեցաւ. քննութիւն տուի և կարողացայ ընդունուիլ երկրորդ տարիի դասակարգին մէջ:

Շաբաթը 5 անգամ անդիներէն, 4 անգամ ալճէպրա, 3 անգամ տարրաբանութիւն, 3 անգամ երկրագործութիւն, 2 անգամ երկրի կառավարութիւն ու իր օրէնքները, 2 անգամ ընդհանուր պատմութիւն, 1 անգամ երկրաչափութիւն և 3 անգամ ալ զինուորական վարժութիւն հրացանով, նուագածութեամբ և զինուորական մաքուր համազգեստով: Ասոնցմէ զատ, 4 դաս ալ բուսաբանութիւն և 2 դաս ամերիկեան պատմութիւն կառնեմ, առաջին տարիի կարգին հետ: Առայժմ այս նիւթերով կը զբաղվիք:

Ցարաբանութեան մեծ կակ տեղ մը կը տրուի գոյէճի դասերին մէջ, որովհետև երկրագործութիւնը շատ սերտ առնչութիւն ունի այդ ճիւղին հետ. երկու ընդարձակ սրահներ յատկացուած են տարրաբանութեան գործիքներին և պէտքերին համար: Ամենէն աննշանն մինչև ամենէն կարող փորձը կատարելու համար գործիքները, կաշիքը կամ հեղուկները չեն պակսիր ու դասերը գոհացուցիչ երևոյթով մը յառաջ կընթան:

Գոյէճը Նահանգական ըլլալով, աշակերտներէն թողալ չպահանջուիր. սենեակն ու մահճակալն ալ ձրի կը տրուի. ուստի (board) շաբաթը 2½ տողար կը հաշուեն. բոլոր աշակերտներն և դասատուները գոյէճին մէջ կը ճաշեն:

Ամեն օր առաւօտեան ժամը 8 էն 12 միայն դաս կառնենք. իսկ կէսօրէն վերջը, ամեն օր 1 էն 4ը պարտաւոր ենք գոյէճի ագարակներուն մէջ (300 էջըը = 1200 արտավար կամ 300 լծվար ըստ բրոք. վ. Յ. Յակոբեանի անգլիկայ բառարանին) աշխատիլ, որոյ համար ժամը 8 սէնթ (2 դահեկան) կը վճարեն:

Օրուան այդ 3 ժամ աշխատութիւնը մեծ պատեհութիւն մ'է երկրա-գործութիւնը գործնականապէս սովորելու և ուսումնասիրելու համար։ Աւելորդ է ըսել թէ երկրագործական ամենանոր գործիքներով և մեքենաներով կը կատարուի ամեն գործ և որչափ տարբերութիւն մեր երկրի նահապետական գործիքներին և ասոնց մէջ։

Սիրելի Ռեան, առայժմ եկայ ինչպէս հոս (1) այս հաստատութիւնը ուսում և կրթութիւն տալէ վերջը, գործնական երկրագործութիւն ալ կը սովորեցնէ ամենանոր և ամենազարգացեալ տեսակէն։ Կը խորհիմ թէ օգտակար ու նպատակաւոր մարդ պիտի ըլլայ այս հաստատութիւնը ինծի համար ու առ այժմ դժգոհութեան պատճառ մը չունիմ։

Ասոնք ըսելէս վերջը, կը սպասէի ձեզնէ լսել ձեր նոր կեանքէն, համալսարանական միջավայրէն։ Կեանքի ամենէն բարձր ու խոստմնալից վայրին մէջ է որ թեւակոխած էք։ ձեր այդ յաջողութիւնն ու ակզբնաւորութիւնը սրտագին կը շնորհաւորեմ և խնդակցութիւններս հետ մէկտեղ, հիմակուան համար կամք ու կարողութիւն և ապագային համար ալ ձեր օգտաշատութիւնը կը մաղթեմ։

Ընդունեցէք յարգանքներս հետ ջնքով ու սիրտի բարեկեանքով։

Միշտ բարեացակամ

Գ. Եան (գիւղացիք)

Յ. Գ.— Գրքերու ստակը, ուտելիքի ծախքս ու ամեն բաներ ալ «Term bill» — եռամսեայ ծախքերի հաշուեցոյց — իսկ վրայ կանցունեն։ Հիմա ըստակ չեն ուզեր։ օրական 3 ժամ աշխատածիս արդիւնքին հետ մէկտեղ, ամեն շրջանի արձակուրդներն ալ գործելով (նորէն գոյէճի երկրագործական ճիւղին մէջ), կարող պիտի ըլլամ ծախքերս դոյցել։

Նոյն»

(Շարունակելի)

Ամերիկա ՅՈՎՀ. ԱԳՐԻՊՊԱՍ

(1) ...ի նահանգի երկրագործական այս վարժարան արդարեւ առաջնակարգ գոյէճ մը չէ։ Վասնից այն դասեր որոնք երկրորդ տարին մէջ կը տրուին, High school-ի Ա, Բ և Գ տարիները չըլանին մէջ կաւանդուին (և High school-ի մը ընթացաւարտ ըլլալու համար, աշակերտ մը առհասարակ չորս տարի յաճախելու է)։ Բայց թերեւ երկրագործական մասնագիտութեան մէջ (որոյ համար հաստատուած է այս վարժարան) առաջնակարգ դիրք մը կը բռնէ։ — High school-ի դաս չէ երկրագործութիւնը, և ամերիկեան պատմութիւնը Grammar school-ի մէջ ընթացնելու է։

Բայց քանի որ Պրն. Գ. Եան խորհրդի Սր. Յակոբայ թաղի դպրոցի ընթացաւարտներէն է, այսպիսի դպրոց մը աշակերտած ըլլալով սխալ մը ըրած չէ։ և կրնայ կամայ կամաց աւելի զարգացեալ տեղ մը տեղափոխուի։

Այս երկրի շատ մը նահանգներն ունին իրենց նահանգային համալսարանը և ասոնցմէ ոմանք այնքան առաջնակարգ են, որքան մատի վրայ համուած առաջնակարգ համալսարանները այս երկրին մէջ։ Զորօրինակ, Իլլինոյս նահանգի համալսարանը Եամիլէյն-Ըրպանի մէջ ուր հայազգի Բրոք. Պ. Թաթարեան տարբարանութեան դասատու էր։ (մանրամասնութեանց համար տեսնել Աքմիլիայի նախորդ տարուայ 17րդ թիւը)։

ՀԱՅԵՐ Ի ՀՆԴԻԱՍՏԱՆ

Արմենիայի վերջնութեան թուով հըրատարակած էինք արդէն թէ կալկաթի մէջ Հայերի մի խումբ պատրաստութիւններ տեսած է հայերէն լեզուով մի ներկայացում տալու յուն սւար 28ին։

Այդ օր «Մեծն Ներսէս»ի ողբերգութիւնը ներկայացուեց և կատարեալ յաջողութեամբ։

Չնայելով թէ առաջին անգամն էր որ հայերէն թատերական ներկայացում կը տրուէր կալկաթի մէջ, ամենէն դժուարահասանգիտականներն ալ հաւանք և գոհ եղեր են և մասնաւորապէս շնորհաւորեցին Տիար Մեարդի Յ. Յէթեանցը (Հնդկաստանի համալսարանի հայ գրագէտներէն թաղիադեանցի քեռորդի և ինք ալ անոր գործունէութեան շարունակող մը Հնդկահայերին մէջ, անդամ «Ա. սիական ընկերութեան» և հայերէն լեզուի քննիչ կալկաթի համալսարանին) որ մեծ յաջողութեամբ կատարած էր Մեծն Ներսէսի դերը։ Թէև ինք եռանդաւոր երիտասարդ, պատառուած էր ձերբունի մը դերը կատարել և շատ յաջողապէս կատարեց թէ՛ իր խօսքերը, թէ՛ իր քայլումքը և թէ՛ իր ամեն շարժումները մէջ։ Սրտայոյզ և միտմարական տեսարան էր տեսնել որ մեր ազգակից հանգիստականներէն ոմանք յորդառատ արտասուք կը թափէին երբ իրենց հեռուոր հայրենիքի վրայ կը խօսուէր ողբերգութեան մէջ և ցանկալի Հայաստանի ու իր նախնիքի փառքերի յիշատակները կարծնային իրենց սրտի և մտքի մէջ։

Տիար Գրիգոր կարապետեան քաջապէս կատարած է «Յարաւ Բագրատունի»ի դերը։ մանաւանդ որ ինք ալ հաստատաբար, յաղթանգամ և լայնակուրծ է, Բագրատունի մեծ ապստոյն պատկերին նման։

Տիար կարապետ Գ. Արզաբեան որ Յունաց թէոդոս կայսրի դերին հետ և Ս. Ներսէսի հաւատարիմ ծառայողաւ նի դերը կատարեց, շատ յաջողակ եղած է իր դերակատարութեան մէջ։

Indian Daily News լրագիրը մանրամասնօրէն և գովեստներով գրած է այս ներկայացման մասին և այս առթով Հայաստանի փառքերէ մէկին, Մեծն Ներսէսի կենսագրութիւնը ծանօթացուցած է իր ընթերցողներին։

Փափաքելի է որ Հնդկաստանի Հայերի նորակազմ թատերական խումբը յարատեւէր իր այս նոր ձեռնարկի մէջ որով թէ՛ ազգային զգացումը կարծածէր և վառ կը պահէր հնդկաբնակ Հայերին մէջ և թէ՛ օտարներին առջև ալ կը պանծացունէր մեր ազգային հին փառքերը։

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈԼԿԱՐԻԱ

Ֆիլիպէնէն կը գրեն մեզ հետեւալը. «Տեղին անկարգութիւններն համար պատրիարքարանն ուզած է քրննութիւն մը բանալ բուն իսկ տեղի վրայ։ Ասոր համար հեռագրած էր այստեղի քահանային՝ 5 հոգի ցուցնել,

որոնք իբրեւ չէզոք և վերջին դէպքերին մէջ մատչուն հոգներ վաւերացունին 20-25 առաջնակարգ ազգայիններէ և ատոնց ցանկը զրկուի պատրիարքարան որ կարենայ ատոնց մի ջոյով քննութիւն կատարել տալ։ Պատրիարքարանի ուզած այդ 5 անձեր ընտրուեցան։ Բայց ազգազաւ խմբակը տեսնելով որ եթէ անաչառ քննութիւն մը լինի, իրենց բոլոր խառնակ արարքներ երեսն պիտի գան և ա՛լ չպիտի կրնան իրենց դեր խաղալ ժողովրդին մէջ, իր մի քանի արբանեակներ գնացեր սպառնացեր են այդ ընտրուողներէ ոմանց թէ պէտք է իր մարդերը ըրածները պաշտպանեն։ Տ. Կ. Էգնայեանի մասին ալ մասնաւորապէս սպառնացեր են թէ չմոռնայ իր կերած ծեծը։ Երկու տարի առաջ այստեղի դաշնակցականներ խեղճ Հայաստանցի մը ձեռքով ծեծել տրւած էին Տ. Էգնայեանը և, առանց առանց ամնալու, «Դրօշակ»ի մէջ գովեստով հրատարակած էին իրենց այդ ըրածը։

«Ակներեւ է որ խաղաղութիւնը այս ժողովրդի մէջ տիրելու և դժուար կանոնաւոր վիճակ մը ստանալու համար, պէտք է նախ ազգային վարչական գործերէն հեռացուել քաղաքիս Հայերի ամօթն եղող ազգաբաւ խումբակը որ արդար քննութեան կը խորչէ և ժողովրդի խառնակ վիճակէն շահունի։»

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալը.

ՈՒՍՈՒՄԵԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԻ ՀԻՆԿՏԱԿԱՐԱՆԻ անվանը գրոց վրայ. Գրեց Հ. Բարսեղ վ. Սարգիսեան յուլիտէն Միտիմարայ. վենետիկ. տպարան Ս. Ղազարու. 1898. Գինն է 4 ֆրանկ, վենետիկի մէջ։

ԹԻԻՐԻԱԿԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիռնէն եկած վերջին լուրերը և Զմիռնի, Պրայանուօվաի և Քարապոնարի հիւպատոսականներէն եկած տեղեկագրերը կիմացունեն որ հոն ապաստանած և թշուառ մնացած մահ. մէտական կրէտացիները երեսն տ. նապահով վիճակի մը մէջ կը գտնուին քրիստոնեայ ժողովուրդները։ Այդ մահմէտական գաղթականներ սպանութիւններ և գողութիւններ կընեն և տեղացի մահմէտականներին ալ կը զրգռեն քրիստոնեայները սպաննելու։

Հիւպատոսական տեղեկագրերը կը հաստատեն թէ տեղական իշխանութիւններն անկարողութիւն ցոյց կուտան և յանցաւորներն անպատիժ կը մնան։ Սքայանուօվաի մէջ Փրան. սական հիւպատոսարանի դուռը կոտրած և շատ մը բաներ գողցած են։

— Կ. պօլսէն «Թան»ի թղթակիցը կը հաւատէ թէ Փրանական դեսպանի ազդու բողոքին վրայ է որ Հայտար փաշայի նաւահանգիստը շինելու իրատէն դեռ չէ տրուած Անատոլի երկաթուղիի ալմանական ընկերութեան։ Ծովային քարաւիներ չինու.

թեան Փրանական ընկերութիւնը կուզէ եղեր այդ արտօնութիւն ինքունենալ։

ՅԻՄԱՆՍԻ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսփոխանական ժողովի
յուլիտէն 24ի (գը.) նիստը
(Շար. 55րդ բուէն)

Տ. Լըմիր. Խօսք կուզեմ վիճաբանութեան փակումին դէմ և դիւրաւ պիտի հասկնաք, սիրելի պաշտօնակիցներս, թէ ինչու համար։ Եթէ դուք իմ տեղս(1) լինէիք և լսէիք, ինչպէս կրկնուեցաւ այսօր մի քանի անգամ թէ անկարելի է որ կաթոլիկները կամ կրօնաւորները լաւ Փրանացի լինին օտար երկրի մէջ, դուք ալ չպիտի կրնայիք լսել։

Զանազան նստարանների վրայէն. Ոչ ոք այդպիսի բան մ'ըսաւ։

Տ. Առեմապետը. Ոչ ոք կրցած է այդպիսի բան մ'ըսել և ոչ իսկ մտքէ անցուցած է (Շատ լաւ, շատ լաւ)։

Տ. Լըմիր. Այս բեմէ ըսուեցաւ և չեմ կարծեր բնաւ թէ կը սխալիմ կրկնելով որ ըսուեցաւ թէ բաւական է որ կնիկ մը աղքատների փոքրիկ քոյրերի հագուստը հագած լինի, բաւական է որ մարդ մը կրօնաւորի ըզգեստ հագած լինի, ստորին և անընդունակ մէկը կը դառնայ օտար երկրի մէջ։ (Բողոք կեղծուեց և ձայնաւորութիւն)

Տ. Տըլոն. Ստեպանյան. Այդպիսի բաներ ըսող չեղաւ։

Տ. Լըմիր. Ես լսեցի այդպիսի բաներ ըսուել և դժբաղդապէս չափազանց բազմաթիւ ծափահարութիւններով ալ յատուկ նշանակութիւն մը տրուեցաւ անոնց։ Ես լսեցի որ ըսուեցաւ թէ մենք կաթոլիկներս անկարող ենք ուրիշ խղճի աղատութիւնը յարգելու և թէ բաւական է որ մենք դպրոցի մը դուռը գտնուինք, այն դպրոցի վարկը կը կտրուի։ (Նորից բողոքներ միեւնոյն նստարաններէն)։

Այո՛, տիարներ, այս բեմէ ըսուեցաւ որ երբ դպրոց մը կաթոլիկի մը կամ կրօնաւորի մը վարչութեան տակ գտնուի, ա՛լ հոն չյարգուիր խղճի աղատութիւնը (Աղմուկ)։

Ծայրագոյն ձայնակոյղմէն. Իրաւ է։ Տ. Լըմիր. Ազդու կերպով կը բողոքեմ։ (Աղմուկ ծայրագոյն ձայնակոյղմէն)։

Տ. Տըմալը. Ես աւելի բարձր ձայնով կը բողոքեմ։

Տ. Լըմիր. Լաւ ուրեմն. ձեր բողոքներ և անոնք որ այս կողմէ (Տայրաւ գոյն ձայնակոյղմ) կուգան, կապացուցանեն թէ իրաւունք ունիմ վիճաբանութեան փակման դէմ խօսք ուղղելու և կը խնդրեմ ժողովէն որ փակման քուէ չտայ։

Տ. Առեմապետը. Փակման համար պնդող կա՛յ (Այո՛—Ո՛չ ո՛ւ)։

Ժողովի կարծիքը պէտք է իմանամ (Ժողովը ձայների մեծամասնութեամբ)

(1) Սրեպիոսան Տ. Լըմիր եկեղեցական կարգին կը վերաբերի. աբայ է։

ԽՄԲ.

թիւնը
ինք
ն
արա-
ւարաւ
սկից-
դուք
գամ
լինին
պիտի
ային.
ած է
մտքէ
(21)
աւ և
ալիմ
ական
քրիկ
բա-
նը
երկ-
սխա-
պիտի
բա-
սփա-
թիւն-
ն մը
ըս-
ան-
թիւ-
է որ
ինք,
տրի:
աննե-
սակ-
կի մը
տակ
իւղծի
աւ է:
բողո-
սկող-
ձայ-
ողք-
յրա-
սցու-
աբա-
զերու
կման
ամար
նամ-
նուն-
ական
նոր

թիւնը կորույնէ որ վիճաբանութիւնը չարունակուի)
Տ. Ատենապետը. Խօսքը Տ. Լըմի. ընեն է: (Ծախախարոյնքի մասին ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի.)
Տ. Լըմի. Ծնորհակալ եմ մասնա- ւորապէս խորհրդի այս կողմի (ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի) պաշտօնակիցներէս որոնց քուէն իրաւունք կուտայ ինծի այս ըրուելու քանի մը խօսք ըսելու:
Այս բնով վրայ ազատ վիճաբանու- թեան եղած այդ յարգանքէ շատ զգածուած եմ. այդ ազատութիւն մեր ամենքիս ընդհանուր սեփականութիւ- նըն է և ես շատ շնորհակալ եմ ձեզ, տիարներ, որ ինծի կը թոյլատրէք այդ ընդհանրական սեփականութիւնը գործածելու (Խօսքէք, խօսքէք):
Կը հաւատամ ձեզ որ դաւանաբա- նական ինքիւններ հոս բերելու կու- տակցական ոգիով չպիտի խօսիմ բնաւ:
Պատուարժան Տ. Ֆրանսիէ. քիչ ա- ռաջ նախահայտի վիճաբանութեան միջոցին կողմէ կընէր այն զգացում- ների որոնք իր հոգիի մէջ կը զգայ. բայց, բարձրաձայն կըսենք, մենք ալ այդ զգացումներ կը կրենք: Նա կըսէր. «Երբ ինքիւնը արտաքին գոր- ծերի նախահայտին վրայ է, այս Ժո- ղովին մէջ, օտարականին առջև որ մեզ կը զրտէ և մեզի մօտիկ կընէ, ա'լ կու- տակցական շահեր պէտք չէ լինին, հայրենիք բարեք պէտք է նկատի առնել:» Ընկերավարականի մը այդ խօսքերին արձագանք տալով կըսեմ որ երբ ֆրանսական Հանրապետու- թեան կառավարութիւնը, ներքին գործերի մէջ իր չէզոքութեան բոլոր վարդապետութիւններին հակառակ, արտաքին գործերի վիճաբանութեան միջոցին կուգայ ժողովին կը խնդրէ գումարներ յատկացունել կրօնաւոր- ներին, ո'չ իմ երկրիս կառավարու- թիւնն այդ գումարներ խնդրելով և ո'չ ալ դուք այդ գումարներ իրեն չը- նորհուելու համար քուէ տալով, դա- ւանաբանական գործ մը կատարած կը լինիք. թէ' նա և թէ' դուք պար- զապէս հայրենասիրական գործ մ'է որ կը կատարէք: (Ծա'տ լաւ, լաւ լաւ աշակողմէն):
Իմ երկրիս կառավարութիւնն ա- լելիլակերպով կրնայ տեղեկութիւններ ստանալ քան թէ Պարմ փողոցի կամ Մէնթ. Ժընըվիէի փողոցի մէկ քանի հայերի միջոցով (կը ծիծաղին) Գիտէ թէ' նշանակութիւն ունին կրօնաւոր- ներին Արևելքի մէջ մատուցած ծա- ռայութիւնները: Հոն հաստատուած իր հիւպատոսական գործակալներն- ըն ճիշդ և ստորգ. տեղեկութիւններ կը ստանայ, ոչ թէ կուտակցական գործ կատարելու, այլ ճշմարտութիւնն ըսելու և հաստատելու համար:
Այդ գործակալներն, ամեն տե- սակ կառավարութիւններին տակ և ա- մեն կերպով, կրկնած են միշտ որ եթէ այժմ ֆրանսիայէն լեզուն կը խօսուի նեղոսի ավերէն մինչև Ալէք- սանդրէի ծովածոցը, որ եթէ այժմ ամբողջ այդ երկրաբաժնի մէջ ծանու- ցումները, ազգերը, դիւանագիտական վիճաբանութիւնները ֆրանսիայէն լեզ- ուով կը լինին, պատճառն այս է որ

հոն ֆրանսացիներ և ֆրանսահայեր կը գտնուին որոնք մեր լեզուն դաս կուտան:
Այդ ֆրանսացիներ աշխարհական վարժապետներ չեն — քան տարի ա- ռաջ աշխարհականացունելու խօսք չէր լինիր. — Այսօր իսկ շատուր չեն ա- նոնք: Տիար Նախարարը կողմէ կընէ անոնց եռանդի, իսկ նախահայտի յանձ- նաժողովը ալ մեզի տրուածին կրկինը կը խոստանայ տալ անոնց. տեսէ՛ք թէ մեզի, կաթողիկոսներու հետ ինչպէս կը վարուին. մեզ աւելի վար աստի- ճանի մը վրայ կը հաշուեն:
Յանձնաժողովի Տ. Ատենապետը. Մենք բան խոստացած չե'նք, մենք դրամ չունի'նք:
Տ. Լըմի. Այլ սակայն քիչ առաջ լսեցի որ կրօնականների տրուածին կրկինը կը տրուի աշխարհական վար- ժապետներին:
Տ. Քոչար. Այդ տուողը ֆրանսա- ցիների Դաշնակցութիւնն (Alliance française) է, ո'չ կառավարութիւնը, ո'չ ալ նախահայտի յանձնաժողովը:
Տ. Լըմի. Ծնորհակալ եմ, սիրելի պաշտօնակիցս, որ ճշգրիտք այդ կէտ: Բայց այնու ամենայնիւ այդ ալ կը հաստատէ իմ ընկերք դիտողութիւնս. վասնզի, ուրիշներին մասնաւոր կեր- պով հասոյթներ շնորհուելուն հակա- ռակ, Արևելքի մէջ ֆրանսիայէն լեզուի վարժապետների մեծամասնութիւնը դարձեալ կրօնաւորները կը կազմեն կամ գրէթէ մինակ անոնք են վար- ժապետները:
Ինչո՞ւ համար այդպէս է: Դուք ալ ինծի չափ գիտէք. վասնզի հակակոչ- րականութիւնը — ինչպէս այդ ըսուե- ցաւ շատ մը տարիներ առաջ — հա- կակոչրականութիւնը շահագործու- թեան (exploitation) ապրանք մը չէ...
Շատ մը ձայներ. Արտածութեան (exportation):
Տ. Լըմի. Արտածութեան. ճիշդ է ձեր ըսածը. Այնու ամենայնիւ, պիտի կրնամ ըսել թէ ո'չ շահագործու- թեան և ո'չ արտածութեան: Շահա- գործութեան յարմար ապրանք մը չէ որովհետեւ այդպիսի բան մը ցաւ պիտի պատճառէր մեզ կաթողիկոսներու արտածութեան ալ չէ որովհետեւ այդ ալ ձեզ քննա պիտի պատճառէր, Ֆր- անսացիներ':
Կուտակցութիւններն երբ իշխա- նութեան գլուխն անցած են, այնչափ խելացութիւն ցոյց տուած են որ ըն- դունած են իրենց քաղաքականու- թեան չհամապատասխանող այնպիսի բաներ որոնց համար կամպէթիթա կը- սէր թէ երկրի կառավարողներին վը- րայ իբրեւ պարտաւորութիւն կը ծա- րանան, ոչ թէ սկզբունքի անունով, այլ երկրին անունով:
Եւ երբ նախարարական նստաբա- նին վրայ կը տեսնեմ արմատական տիարները, ատոնք միշտ իրենց կըռ- նակ դարձուցած են իրենց քաղաքա- վարժապետութիւններին: Ինչո՞ւ հա- մար (չեզնակալն ծախախարոյնքի մասին ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի վրայէն):
Ես ոչ մի հեղուկութիւն չգիտի իմ խօս- քերի մէջ: Անոնք պարզապէս իրենց պարտաւորութիւն կը կատարեն ճշ-

գութեամբ, այն պարտաւորութիւն որ ամեն կուտակցութիւն ալ պիտի կա- տարէ, թէ' ընկերավարական տիրա- ներն և թէ' ուրիշներ, եթէ իրենք ալ իշխանութեան գլուխն անցնին:
Տ. Մարտի Մարտ. Ներդրութիւն: Հասարակութիւն (Commune) ժամա- նակ տեսաք թէ երբ մենք իշխանու- թեան գլուխն անցանք, ինչպէս վար- ուեցանք քահանայներին հետ (Սա- տիկ զարմացման նշաններ շատ մը նըս- տարանքերի վրայ: — Աղաղակներ' ի կարգ):
Տ. Ատենապետ. Պէտք չեմ տեսներ ի կարգ հրաւիրելու Տ. Սմբատը. նա պարզապէս պատմական եղելութիւն մը յիշեցուց:
Տ. Մարտի Հապեր. Տ. Սմբատի ը- սածը միտք պահելու արժանի է: Ատկէ կիմացուի թէ ինք ինչ տեսակ գաղա- փարներ ունի եղբր կառավարութեան մը մասին:
Կեղտուկ. Բայց և այնպէս Տ. Սմբատ Սթանիսլա քուէն մէջ մեծցած է կրօնաւորների ձեռքին տակ:
Տ. Մարտի Մարտ. Այդ բանի հա- մար այնչափ շատ անգամ յարձա- կուեցին ըրած են վրաս, նոյն իսկ նախ- կին աշակերտակիցներս ալ, որ ես հարկ կը համարեմ, ինչպէս միշտ ը- րած եմ, հոս ալ յայտարարել թէ ա- մեն մարդ իրաւունք ունի, քուէնէն դուրս ելնելն յետոյ, իր դատողու- թիւն ազատորէն գործածելով ընդու- նելու այնպիսի վարդապետութիւններ որոնք հակառակ են անոնց ինչ որ ի- րեն սովորեցուցեր էին: (Ծա'տ լաւ, լաւ լաւ' ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի մասին ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի):
Տ. Լըմի. Տիար Սմբատի ընդմիջե- լով ըսած խօսքին համար' ժողովա- կանների մէկ մասին զգացած յուզմա- նը ես չեմ մասնակցիր: Մեզի ըսաւ. «Դուք զիտէք թէ Հասարակութիւն ինչպէս վարուեցաւ քահանայներին հետ» Այո', մենք այդ գիտենք. բայց Տիար Սմբատ ուրիշ բան մ'ալ գիտէ. նա գիտէ թէ քահանայներն ինչպէս կը վարուին ամեն անոնց հետ որոնք Հասարակութիւն ըրին, կընեն և պիտի ընեն. գիտէ թէ իրենց քաղաքա- վարութիւնն որչափ կը յարգեն քանի որ կարելի է իրենց դպրոցների մէջ կրթութիւնը դուրս ելնել և ունենալ այնպիսի դուարթ և այնպիսի հանգիստ խիղճ մը որպիսին ունի մեր պաշտօ- նակիցը (Ծախախարոյնքի մասին ծայրա- գոյն ձախախարոյնքի):
Տ. Զեյնա. Հաւատքնութեան (Inquisition) ժամանակ չե'նք հիմա:
Տ. Ատենապետ. Օ'. Հասարակու- ղին և Հաւատքնութեան միջև վէճ չբանաւք այստեղ:
Տ. Լըմի. Տիար ատենապետ, կըր- նանք թերեւս երկուքն ալ մէկտեղ ի- իրեւ պատմական երկու եղելութիւն- ներ որոնք հաճոյքով չյիշեր մարդ և որոնք կը յուսանք ամենքս ալ թէ ա'լ չեն վերադառնար:
(Շարունակելի)

Լատը, Տ. Ֆէլիքս Պորի մահին համար ի- րենց խորին ցաւակցութիւն յայտնող: Առաջին հասած հեռագիրը Ալմանիսի վիլհելմ կայսրէն է և երկրորդն ալ Պուլկարիսի Ֆերտինանտ իշխանէն:
Ռուսիայի, Ալմանիսի, Աւստրիայի կայ- սրները, Անգլիայի թագուհին, Իտալիայի թագաւորը և այլն՝ յատուկ պատուիրա- կութիւններ ճանաչ հանած են, իրենց կողմէ ներկայ գտնուելու Տ. Պորի թաղ- ման հանդէսին որ պիտի կատարուի վա- ղը: Յուշարկաւորութիւնը էլիզէի պա- լատէն մեկնելով պիտի երթայ Նոթր- Դամի եկեղեցին և անկէ ալ պիտի առաջ- նորդուի Բէր-Լաշէզի գերեզմանատունը ուր պիտի թաղուի:
Երեսփոխանական ժողովը երկուշաբթի օրի նստին մէջ, նախարարապետ Տ. Տիւ- բիւիի առաջարկութեամբ, 165,000 Փը- րանգի վարկ մը տուաւ, Տ. Պորի թա- ղումը ազգին կողմէն կատարուելով անոր ծախքերին յատկացուելու համար: Ըն- կերկարական երեսփոխաններէն Տ. Տը- ժանթ առաջարկեց որ նախագահին թա- ղումը աշխարհական կարգով միայն լինի, եկեղեցի չտարուի. բայց մեծամասնու- թիւնը Տ. Պորի վշտահար ընտանիքի զգացումները յարգել պարտականութիւն մը ճանչելով և Տ. Տըժանթի առաջարկն ալ ֆրանսական ազգի զգացման անհա- մապատասխան համարելով, 42ի դէմ 463 քուէով անփոփոխ ընդունեց Տ. Պորի յուշարկաւորութեան համար Տ. Շարլը Տիւբիւիի բերած առաջարկը:
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐՆԵՐ
Պէտքի գի մայրաքաղաքէն Պրիւսիէն փետր. 18ին ցաւալի լուր մը կը հաղոր- փեն. Թուրքի և Մոնթի միջև, Պորէի կայսրանին մօտ, չողեկաւոր երկու զը- նացներ իրար զարնուելով, 30 մարդ սպանուել և 100ի չափ վիրաւորուել են: Ասոնց վիճակի վրայ շատ աղէխարչ նկարագրութիւններ հրատարակուած են:
— Բէքիէն կը հեռագրեն փետր. 19ին թէ Թալէն-Վանի մէջ մի կուր ծագել է Ռուսերին և Չինացիներին միջև: Հա- րիւրի չափ Չինացիներ սպանուել են:
— Յունաստանի երեսփոխանական նոր ընտրութիւնները կատարուեցան փետր. 19ին: Տէլիեանիի կուտակցութիւնը մեծ պարտութիւն կրեց. 30էն աւելի ներկա- յացուցիչ չպիտի կրնայ ունենալ Երեսփո- խանական ժողովին մէջ:
Թրիքուրիսի կուտակցութիւնը հաւա- նօրէն 120 ներկայացուցիչ ունեցաւ և Ե- րեսփոխանական ժողովին մէջ ուր 234 աթոռ կայ:
Յունաթիւրքական պատերազմի ձախող ելքը մեծ հարուած մը տուաւ եղաւ Տէլիեանիի կուտակցութեան որ ընդհան- րապէս կամքատառնուի թէ անխորհուրդ և անպատաստ կերպով պատերազմ բա- նալով, ի դուր թշուառութիւնների և ա- հագին վնասների պատճառ դարձաւ:
— Կրէտէի Ազգային ժողովի բացումն եղաւ փետր. 20ին: Երկրորդ իշխանը բացման ճառին մէջ յայտարարեց թէ պետութիւնները գինք կրէտէի բարձր պատուիրակ նշանակած են, պարտաւո- րութիւն դնելով որ Սուլթանի գերիշ- խանութիւնը ճանչէ և իրիւ ատոր նշան- կղզիին մէկ բերդին վրայ օսմանեան զը- րօշակը պարզուի: Իշխանը Ազգային ժո- ղովի հաւանութեան ենթարկեց Կրէտէի Յանձնադրութեան ծրագիրը:
— Աւստրիական զորքի Պորանց Եղեթ կայսրն ընդունեց Տ. Պանթիի նախարա- րութեան հրաժարականը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Ամեն վեհապետներէ և ամեն երկիր- ներէ հեռագիրներ կը տեղան էլիզէի պա-

ՊՍՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԲԱՌԳԻՐԲ
ԳԱՂ. ԵՒ ՀԱՅ.
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ
Ի Հ. ՍԻՄԵՈՆԵ ՆՐԵՄԵԱՆ

Աշխարհիկ լեզուով՝ ընդարձակ բա-
ցատրութիւններ կուտայ ընդհանուր
գիտական և բժշկական իրաց, և ա՛յլ
կարևոր նիւթոյ վրայ էջերով օգտա-
կար տեղեկութիւնք անպակաս են:
Սոյն գործոյն բաժանորդագրութիւնը,
որ է 10 ֆրանգ, կը տեւ մինչև մարտ
ամսոյն սկիզբն. յետոյ գինը 15 ֆրան-
գի կը բարձրանայ: Մինչև ցարդ բա-
ժանորդագրութիւնք հասած են 150ի:

Դիմել մեր հասցէին՝
Direction de l'Imprimerie arménienne
St. Lazare VENISE

ԲԱԶՄԱՎԷՊ
ԱՄՍՍԱԳԻՐ

ԲԱԶՄԱՎԷՊԻ կը հրատարակուի
ամէն ամսոյ սկիզբն: Կը պարունակէ
Հայ մատենագրական, ստուգաբանական,
պատմական, քերականական, աշխար-
հագրական, հնախոսական, յօդուածներ և
Հանդիս հանդիսից տիտղոսով հետա-
քերական ազգային կարևոր նոր տե-
ղեկութիւնք: ԲԱԶՄԱՎԷՊԻՆՊԵՆՈՐԱ
տիպ մատենաներու վրայ զորս իբրև
նուէր կընդունի, հակիրճ քննադա-
տականով մը զանոնք կը հրապարակէ:
Բաց աստի կը հրատարակէ Եւրոպա-
կան դասական ուսանաւորներու աշխար-
հաբար թարգմանութիւնք: Քաղա-
քական տեսութիւնք և ազգային քերթե-
քոս քաղաքական ցանկն: — Տարեկան
գինն է ԿԱՆՆԻՍԻ 10ֆր. ԲԱՎ. ԵՄԻ. 2:
Հասցէ՝

Rédaction de la Revue «Bazmaveb»
St. Lazare
(Italie) VENISE

ՕՐԱՅՈՅՑ 1899 ԹՈՒՍԱԿԱՆԻ

Կալացի Տ. Ղևոնդ քահանայ փա-
փազանի հրատարակած 1899 թուա-
կանի հայերէն և ռումաներէն պատկե-
րաչափ տարեցոյցը որ կարևոր գի-
տելիքներով ալ ճոխացած է, ծախու
հանուած է արգէն:

Գինն է թղթակազմին 1 ֆրանգ (20
սէնթ), լաթակազմին՝ 1 ֆր. 50սէնթ.
(30 սէնթ): Դիմել Կալաց, Արժ. հը-
րատարակչի հասցէին: Կարելի է ըս-
տանալ նաև Արմենիայի խմբագրա-
տունէն:

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան
ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարա-
կելու համար: անոնք որ պէտք կունեն-
ան Արմենիայի միջոցով մէկէ գիտում ա-
նել կամ մի բան յայտարարել, պարտաւս
ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ
լրագրական սովորութեան: Ծանուցում-
ների գինը չպահանջուած են Արմենիայի
հակառակ, տառին վրայ հաշուելով. 1 եր-
կաթաքի (գլխագիր) համար 2 սանդիմ
և 1 բոլորգրի համար 1 սանդիմ: 3 ան-
գամ գրուելիք ծանուցումի գինն վրայ
1/10 10 զեղչ կը լինի: 10 և աւելի ան-
գամներ գրուելիք ծանուցումի գինն վը-
րայ 0/0ին 30 զեղչ: Սակարկութիւն չըն-
դունուիր:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
ներին մէջ հաշուուած է նաև զրկե-
լու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
ղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894)
ՅՈՐԴԵԼԻՆԻ ՊՍՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո-
րութեան դարադարձին առթով 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ծալ դիրքով և լուսատիպ (phototypi-
que) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50x35 հարիւրորդամէթր և տպուած
է 70x45 հարիւրորդամէթր քարտո-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով:
Մէջտեղը դրուած է հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
Քէնյ. Դմառնեանի, պատկերը և բո-
լորաբը՝ 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագիրները,
անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետ-
ների պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանգ, ճանապարհա-
ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 ֆրանգ և 50
սանթիմ:

Գալեկքեարեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկե-
րով: Գինն է, ճանապարհածախքովը
մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթիմ:

Վերդերեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
զրկելով:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ
(ԶԱՐԲԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԵՆԵ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ԵՊԻՏԻՑ ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարիայի անկախութեան հե-
րոսներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա-
նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-
հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ-
ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզ-
հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե-
ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ
և վերջապէս ազատ Պուլկարիայի Ազ-
գային ժողովի նախագահ դառնալ
խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու-
թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի
տեղեկութիւններ կան նաև Պուլկա-
րիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-
խատող պուլկար հայրենասէր յեղա-
փոխականների գործունէութեանը մա-
սին: Սկիզբը դրուած է նաև հեղի-
նակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըժէի, և
թարգմանչին միջև եղած թղթակ-

ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-
մանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ
իր յառաջարանի վերջ թէ «Զար-
մանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-
թերցողների հետաքրքրութիւնը
չարժի պետական մարդ դարձած մի
գիւղացիի այս վաւերական պատմու-
թեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 ֆրանգ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը
լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանգ է:

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՑ ԱՆԳԼԻԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՅՈՐԴԵՆԵ

ՊԵՏՐՈՍ Թ. ՓՈՐՓՈՒՅԵԱՆ
Այս գիրքը պատրաստուած է յատ-
կապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահան-
գաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկ-
եան Անգլիերէն լեզուն ամենադիպրիմ
ոճով սովորեցնելու համար: Ինքնու-
սուշիչը յօրինուած է գերմանական
և ամերիկեան մանկավարժական սկզբ-
բունքներուն վրայ հիմնուելով, և
յարմարեցուած է մարդակազմութեան
ու իմացական փոխադարձութեան նո-
րագոյն պահանջներուն և Ամերիկայի
Հայոց իմացական կարողութիւննե-
րուն ու տեղական պահանջներուն:
Առաջինն է իր տեսակին մէջ:

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 ե-
րաներէ և կը պարունակէ աւելի քան
3,000 ամենէն շատ գործածուած բա-
ռեր: Ամեն բառի առջև դրուած է
նոյն բառի ամերիկեան մարտնչ
ան-
գլիերէն հնչուած և ամերիկեան նշա-
նակութիւնը: Գիտական բառերու
առջև աւելցուած են քերականական,
պատմական, աշխարհագրական, աստ-
ղաբանական, շախմատական և ըն-
կերաբանական զանազան ծանօթու-
թիւններ: Գինն է 10 ֆրանգ (2 տո-
լար) Մարսէյի մէջ: Մարսէյէն
դուրս զրկուելու համար 10 ֆր. և 80
սնթիմ:

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻԲԵՐ.
(Ծառակապէս պատրաստուած Ամերի-
կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
դրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած գիրքութիւններն ընծա-
յելու համար) Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր-
չիւ Երր. Լիլիա Խալաւ և ընկ. 1897:
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արգէն հօն գտնուողներին համար շատ
կարևոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանգ
և 25 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՏՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԵՆ ԱՒՆՈՒԱՅ
ՄԻ ԻՐԱՎԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻԳ
Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր

պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թի-
անաբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռք
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ):

ՀՐԱՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր գեղ-
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէ-
ջ նշանակուած գիներով:

Ա. ՀԱՅ ԳԻՏԱԶՆՈՒՅԻ ՄԸ (Մարտի)
Բ. ՀԱՅ ԳԻՏԱԶՆՈՒՅԻ

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻԻ

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՏԱՍՏ.
ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպառնաւ)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՆՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկեր
կը ներկայացունէ վիպական կերպով)
Դին (90 սնթիմ) 1 ֆրանգ 20 սնթիմ.

Զ. ԳՍՄԱՐ ԲԱՔԻՊԱՆ — ԺՈՂՈՎԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԵՒ ՍԱՐԴԵՆԵՆ ԱՆԱՐՈՒՆ-
ԼՈՆ (Սպառնաւ)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆԴԵՐ ՏԱՃԿԱԶԱՏԱՍՏԱՆԻՄ.
(Սպառնաւ)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴԻՄ-
ՏԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քերաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակչիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակ
ալ կցուած է տետրակին վերջը): Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ» ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորու-
վին պաշտած և միեւնոյն ծամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուլյանայի մէջ որ ութամս-
դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):
(1 ֆրանգ) 1 ֆր. 40 սանթիմ:

Ժ. ՎԷԺ (Պուլկարիայի մէջ թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների գիծած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սնթիմ), 20 սնթիմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՅ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի մի-
թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներ
ինչպիսի միջոցների գիծած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ)
20 սանթիմ:

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԻ
Հայերից տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du
Quai Canal, 9